

RAPORT PRIVIND SITUAȚIA DREPTURILOR PERSOANELOR LGBT+ ÎN REPUBLICA MOLDOVA ANUL 2021

Raportul este pregătit de: Angela Frolov, Coordonatoare a Programului Lobby și Advocacy, Centrul de Informații GENDERDOC-M, e-mail angela.frolov@gdm.md, telefon: +373 022 990 992

Acest raport reflectă situația privind respectarea drepturilor persoanelor LGBT+ și influența politică și socială asupra persoanelor LGBT+, precum și homofobia și transfobia din societate, dar și schimbările pozitive pentru persoanele LGBT+ din Republica Moldova.

La începutul anului 2021, Parlamentul Republicii Moldova a fost dizolvat și au fost anunțate alegeri anticipate pentru 11 iulie 2021. Campania electorală a început în mai și a fost acompaniată, tradițional deja, de un val de mesaje homofobe din partea Partidului Socialist din Republica Moldova.

Pe 13 mai 2021, reprezentanții Partidului Socialist din Republica Moldova (PSRM) au organizat o conferință de presă cu propunerea mai multor inițiative legislative contrare drepturilor omului. Vasile Bolea, Vladimir Odnostalco și Ala Darovanaia au declarat că PSRM propune modificarea articolului 48 (Familia) din Constituția Republicii Moldova, adăugând următorul text: „Statul interzice căsătoria partenerilor de același sex. Următoarea prevedere că părinții unui copil reprezintă un tată (părinte bărbat) și o mamă (părinte feminin)”.

Pe parcursul celor 16 minute ale conferinței de presă au fost făcute următoarele propuneri:

- modificarea articolului Familia din Constituție cu textul „Statul interzice căsătoria partenerilor de același sex. Următoarea prevedere că părinții unui copil reprezintă un tată (părinte bărbat) și o mamă (părinte feminin)”.
- răspundere penală pentru propaganda „homosexualității”
- refuzul ratificării Convenției de la Istanbul.

PSRM nu este la prima lor încercare de a veni cu astfel de inițiative. Pe 24 martie 2017, opt deputați din Partidul Socialiștilor din Republica Moldova au înregistrat un proiect de lege [nr. 861 privind modificarea și completarea Legii privind protecția copiilor împotriva impactului negativ al informațiilor](#), incluzând

drept impact negativ, orice informații despre orientările sexuale și identitățile de gen. Acest proiect de lege, însă, n-a fost votat de majoritatea parlamentară.

Alegerile parlamentare din 11 iulie 2021 au adus în Parlament o majoritate a partidului PAS, un partid pro-european cu viziuni progresiste. Această inversare a adus speranță pentru respectarea drepturilor omului în Moldova. Am putut vedea rezultate aproape imediate - în octombrie 2021 noul Parlament a ratificat Convenția de la Istanbul.

Pe 19 octombrie, Coaliția pentru Incluziune și Nediscriminare a organizat o masă rotundă cu reprezentanți ai Guvernului și Parlamentului. Pentru prima dată la astfel de activități au participat reprezentanți ai Guvernului și ai Parlamentului cu putere de decizie. La acest eveniment s-a discutat și necesitatea votării proiectului de lege pentru prevenirea infracțiunilor motivate de ură și a discursului instigator la ură, precum și crearea unui mecanism de recunoaștere legală a genului. Ca urmare, s-a convenit înființarea diferitelor grupuri de lucru cu societatea civilă pentru a lucra la proiectele necesare.

Conform studiului organizat de Consiliul pentru asigurarea egalității și prevenirea discriminării [Raport general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova anul 2021](#)”, dintre toate grupurile minoritare din Republica Moldova, grupul cel mai puțin acceptat este reprezentat de persoanele LGBT+. Acestui grup respondenții le-ar acorda doar statut de vizitator al țării. Indexul distanței sociale față de persoanele LGBT este 4,5, cel mai jos index din tot studiul.

La sfârșitul anului 2021, S.C. Magenta Consulting S.R.L a realizat pentru Terre des hommes Moldova și Centrul de Informații GENDERDOC-M un studiu privind analiza problemelor cu care se confruntă adolescenții LGBT+ din Republica Moldova. Pentru acest studiu au fost realizate două focus grupuri și 12 interviuri aprofundate cu adolescenți LGBT+ cu vârsta de 15 – 19 ani.

Majoritatea adolescenților intervievați au afirmat că și-au dezvăluit orientarea sexuală/ identitatea de gen unui cerc restrâns de persoane, cel mai des prietenilor apropiați, altor tineri LGBT+, fraților sau surorilor, părinților. În mare parte, respondenții afirmă că se simt în siguranță să-și exprime orientarea sexuală/ identitatea de gen cu prietenii care fac parte din comunitatea LGBT+.

În ceea ce privește relația și interacțiunea cu familia, intervievații au menționat într-o măsură mai mare că au relații neutre sau distante cu părinții. Principalele probleme în relaționarea cu familia indicate de către adolescenții care au participat la studiu sunt reticenta de a dezvălui părinților orientarea sexuală/ identitatea de gen și părerea negativă a părinților față de comunitatea LGBT+. „*Apar întrebări de gen: unde ți-i prietena, când faci nunta? Relațiile sunt mai tensionate, fiindcă vreau să evit aceste întrebări, și altă metodă decât prin evitarea comunicării la moment nu găsesc*”; „*[mama] câteodată îmi spune – de ce nu te comporți normal? Toți colegii tăi nu te plac din cauza asta*”). Câțiva respondenți

au relatat că au încetat să aibă vreun contact cu membrii familiei după ce și-au dezvăluit orientarea sexuală.

Majoritatea respondenților au menționat că părinții lor nu sunt la curent cu orientarea lor sexuală/identitatea de gen. Deși părerea părinților respondenților despre comunitatea LGBT+ este divizată, atitudinea majorității este negativă. Totodată, unii adolescenți au declarat că un părinte sau un membru al familiei (soră, frate, bunica) au o atitudine de susținere și acceptare față de ei. Un respondent a relatat că părinții lui se tem de siguranța lui și încearcă să-i păstreze orientarea sexuală ascunsă *„până nu va fi diferită situația [cu acceptarea LGBT+] sau până nu voi fi într-un loc sigur”*.

O mare parte a respondenților au menționat că nu au fost vreodată agresați sau amenințați de către membrii familiei din cauza orientării sexuale/identității de gen. În același timp, o parte dintre adolescenți au afirmat că au fost supuși amenințărilor sau agresiunilor în familie. Au fost expuse situații în care părinții stropesc copiii lor LGBT+ cu apă sfințită. O altă situație a fost că un adolescent LGBT+ a fost impus de părinți să meargă la psihiatru și să efectueze anumite analize medicale (*„credeau că homosexualitatea poate fi tratată”*). O respondentă a povestit că părinții o amenințau că o vor omorî și nu-i permiteau să iasă din casă. Respondenta și-a apelat fratele care a venit împreună cu poliția ca să o elibereze. O altă respondentă a auzit despre o situație în care părinții au încercat s-o constrângă pe fiica lor LGBT+ să aibă relații sexuale cu băieți. O respondentă a menționat că are un prieten care a decis să-și „retragă” dezvăluirea despre orientare sexuală, ca să nu fie lipsit de locul de trai. La fel, o altă respondentă a relatat că o cunoscută LGBT+ a fugit de acasă din motivul că era abuzată fizic și psihologic de părinți. Adolescenta s-a adresat specialiștilor GENDERDOC-M, care, la rândul lor, s-au adresat poliției, ulterior având loc o ședință de judecată. Acum adolescenta locuiește cu bunica ei.

Aproape toți dintre adolescenții care au participat la studiu au auzit despre cazuri în care copiii/adolescenții LGBT+ sunt supuși violenței psihologice, psihice, economice în familie. Câțiva respondenți au menționat că au întrerupt relația cu părinții odată ce au atins majoratul sau că planifică să o întrerupă odată ce absolveste școala și își pot asigura independența financiară.

Majoritatea persoanelor intervievate au declarat că orientarea sexuală și identitatea de gen sunt discutate puțin la școală. Părerile despre persoanele LGBT+ în rândul colegilor este divizată, unii respondenți menționând că majoritatea colegilor sunt toleranți sau neutri, iar alții au indicat că majoritatea colegilor au o părere negativă față de persoanele LGBT+. Spre deosebire de opinia care există în rândul colegilor, respondenții afirmă că majoritatea profesorilor au sau au expus opinii negative despre persoanele LGBT+. În același timp, o parte din respondenți au relatat că în școala lor există profesori cu o opinie neutră sau susținătoare față de LGBT+.

Mulți respondenți au vorbit despre expunerea în procesul educativ a opiniilor că persoanele LGBT+ sunt „perverși”, „bolnavi”, „periculoși”. Un respondent a menționat că o profesoară la lecții a observat că doi băieți se privesc și a comentat că *„părinții voștri vor nepoți, nu relații între același sex”*. O

profesoară nu permitea ca două fete să stea în aceeași bancă și nu începea lecția, până acele fete nu erau separate și stăteau fiecare cu câte un băiat. Unul dintre respondenți a remarcat că este criticat și primește observații de la profesori pentru modul în care se îmbracă. Un respondent transgen a comunicat că a încercat odată să se mute în altă școală, dar a fost refuzat pentru că profesorii nu și-au dorit să-și asume „responsabilitatea pentru siguranța lui”.

Se pare că adolescenții LGBT+ pot fi hărțuiți de colegi, atât în cazul în care și-au dezvăluit orientarea sexuală/identitatea de gen, cât și dacă adolescenții doar „par să fie” persoane LGBT+. Majoritatea respondenților cunosc despre situații în care adolescenții LGBT+ sunt amenințați și agresați verbal și fizic de către colegii de școală, iar unii respondenți au fost personal amenințați/agresați.

Majoritatea a menționat că în școala lor este un psiholog, însă puțini dintre respondenți s-au adresat vreodată la acesta pentru a discuta despre dificultățile cu care se confruntă fiind persoane LGBT+. Principalele frici legate de adresarea la psihologul școlar sunt că acesta le va dezvălui orientarea sexuală/identitatea de gen și că va avea o opinie negativă față de LGBT+.

Referitor la problemele legate de spațiul public, principala dificultate menționată de respondenți a fost discriminarea persoanelor LGBT+, atitudinea generală negativă și amenințările/violența împotriva persoanelor LGBT+. Majoritatea intervievaților au auzit despre cazuri în care persoanele LGBT+ au fost agresate în spațiul public, iar unii dintre respondenți au fost personal agresați verbal și amenințați în spațiile publice. Unele persoane manifestă curiozitate excesivă față de viața personală a adolescenților, ceea ce este neplăcut. Unii respondenți au menționat că au anxietate, stări depresive și alte stări emoționale negative, gânduri suicidale. Un respondent a comunicat că știrile despre incidentele de violență împotriva persoanelor LGBT+ îi creează anxietate „că ceva se poate întâmpla [cu mine]”. În majoritatea situațiilor, persoanele nu s-au adresat la poliție. O parte majoritară a respondenților au expus o opinie negativă față de poliție, menționând că colaboratorii poliției nu sunt toleranți față de comunitatea LGBT+. În rândul principalelor obstacole pentru adresarea la poliție sunt faptul că orientarea sexuală/ identitatea de gen trebuie dezvăluită și va putea fi comunicată altor persoane; frica că poliția va discrimina sau ignora adresarea; frica că poliția va lua partea agresorului; lipsa unei protecții legale a persoanelor LGBT+. Se pare că atunci când persoanele LGBT+ se adresează la poliție, ei ascund că amenințările sau agresiunea au fost din motivul orientării sexuale/identității de gen. O respondentă a povestit că un prieten a fost bătut de persoane care știau despre orientarea lui sexuală, iar când s-a adresat părinților și poliției, a menționat că a fost bătut din motivul că persoanele au încercat să-l jefuiască.

Opinia tinerilor LGBT+ despre poliția din Moldova este divizată. Unii respondenți afirmă că atitudinea poliției față de persoanele LGBT+ depinde de convingerile personale ale colaboratorului și că în rândul ofițerilor unele persoane sunt profesioniste, iar altele – discriminează persoanele LGBT+. O persoană intervievată cunoaște despre o situație în care un tânăr LGBT+ a mers la o întâlnire stabilită online, dar odată ce a văzut că la întâlnire s-au prezentat câțiva bărbați necunoscuți, s-a adresat la poliție. Poliția a reacționat și a soluționat situația,

persoanele vinovate achitând și o pagubă morală. Într-o altă situație, poliția a reacționat la apelul despre faptul că o adolescentă LGBT+ a fost închisă în casă și au eliberat-o.

Totodată, majoritatea au enunțat o părere negativă față de poliție, menționând că colaboratorii poliției nu sunt toleranți față de comunitatea LGBT+. Majoritatea adolescenților intervievați au beneficiat de serviciile oferite de GENDERDOC-M, exprimând opinii pozitive despre interacțiunea cu organizația. În același timp, majoritatea nu s-a adresat vreodată la servicii de asistență socială și nu a auzit ca alții să apeleze la aceste servicii. Întrebați despre instituirea sau extinderea unor servicii pentru adolescenții LGBT+, respondenții au numit cel mai des informarea despre serviciile oferite de GENDERDOC-M și suportul psihologic pentru tinerii LGBT+.

În mare parte, respondenții au afirmat că nu au fost discriminați sau refuzați în acordarea serviciilor medicale. În același timp, câțiva dintre intervievați au declarat că au primit observații de la specialiștii medicali din motivul înfățișării. Adolescenții au numit cel mai des informarea despre clinici și specialiști prietenoși tinerilor și persoanelor LGBT+ drept nevoia lor legată de serviciile medicale. Un respondent transgen a relatat că de fiecare dată când merge la medicul de familie, acesta îi ignoră identitatea, fapt ce îl determină să evite adresarea la medic.

La data 8 decembrie 2021 a fost publicat [Raportul Studiului Generației și Gen](#) care este parte a programului internațional coordonat de Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE) și Institutul Interdisciplinar de Demografie din Olanda (NIDI), implementat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Populație.

Studiul a surprins și relațiile cu parteneri de același sex, înregistrându-se o proporție de 0,55%, în date absolute fiind 55 de persoane, dintre care 31 de respondenți erau bărbați și 24 femei. În funcție de mediul de reședință, 38 erau din mediul rural și 17 din mediul urban.

Problema cuplurilor homosexuale este una sensibilă pentru societatea din Republica Moldova, fiind atacată de mai multe grupe ale populației. Conform studiului GGS, 11,4% din numărul total al respondenților sunt total sau parțial de acord cu afirmația că cuplurile de LGBT+ trebuie să aibă aceleași drepturi ca și cuplurile de heterosexuali (formate din femei și bărbați), cu o prevalență printre locuitorii din mediul urban. În raport cu vârsta, se atestă o rată mai înaltă a persoanelor de 15-19 ani, mai cu seamă în mediul urban, numărul acestora fiind în descreștere odată cu înaintarea în vârstă. Repartizarea pe zonele economico-geografice evidențiază o rată mai înaltă a persoanelor în mun. Chișinău.

O pondere mai înaltă a persoanelor care împărtășesc egalitatea de drepturi în acest sens este specifică celor cu studii superioare, cu precădere în mediul urban, iar după statutul ocupațional – în rândul persoanelor lucrătoare pe cont propriu, dar și a celor angajate.

Printre bărbații care susțin această idee (10,3%), în număr mai mare sunt cei din grupa de vârstă 15-19 ani, din Chișinău, cu studii superioare, singuri și în coabitare, angajați, dar și lucrători pe cont propriu. Printre femei, situația este

aproape similară, cu prevalarea mai înaltă a celor din grupa de vârstă de 20-24 de ani, din Chișinău, cu studii primare și superioare, singure în plan familial, lucrătoare pe cont propriu.

DISCURS MOTIVAT DE URĂ, INSTIGARE LA URĂ ȘI DISCRIMINARE

Conform raportului [DISCURSUL DE URĂ ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE în spațiul public și în mass-media din Republica Moldova în cadrul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021](#) elaborat de Asociația PromoLex, că dinamica utilizării discursului de ură crește în perioadele preelectorale și electorale și descrește odată cu încheierea acestora.

Procesul de monitorizarea a evidențiat, de asemenea, existența mai multor lacune la nivel național, cele mai importante fiind lipsa cadrului legal care să permită sancționarea acestui tip de discurs, inclusiv în campaniile electorale, și lipsa unor mecanisme de monitorizare și combatere a acestui fenomen.

Codul electoral al Republicii Moldova nu conține prevederi generale sau speciale care ar reglementa utilizarea discursului de ură sau a altor forme de exprimare ce promovează intoleranța în spațiul public.

În perioada 11 mai – 21 iulie 2021, CEC a înregistrat două contestații ce au avut ca obiect preținse acțiuni de instigare la ură și discriminare. De asemenea, în aceeași perioadă, în adresa CEC a fost depusă o sesizare ce avea ca obiect preținse acțiuni de discriminare/defăimare și instigare la ură. Atât contestațiile, cât și sesizarea au fost remise spre examinare Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

Pe data de 7 iunie 2021, CEC a propus concurenților electorali și reprezentanților mass-media semnarea Codului de conduită privind desfășurarea și reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare din 11 iulie 2021. Față de alegerile prezidențiale din anul 2020, CEC a inclus un nou articol cu privire la definirea și interzicerea discursului public și incitarea la ură și discriminare.

Codul de conduită a fost semnat de către șapte concurenți electorali din cei 23 înscriși, însă nu a fost semnat de către instituțiile media. În perioada de referință, CEC nu a fost sesizată cu privire la încălcarea prevederilor Codului de conduită.

Conform raportului CEC cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) a elaborat un podcast și un material video pe tema discursului de ură, în cadrul campaniei ”Învăță cu noi, Alege Singur”.

Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova (CSMA) reglementează discursul de ură la articolul 1 – care definește discursul care incită la ură – și la articolul 11, care reglementează respectarea drepturilor și libertăților fundamentale și stabilește interdicția programelor audiovizuale care instigă la ură.

CA a monitorizat campania electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 din prisma admiterii/neadmiterii discursului care

instigă la ură de către furnizorii de servicii media. Astfel, în urma primei perioade de monitorizare (12 iunie – 25 iunie 2021) a principalelor buletine informative cu privire la reflectarea campaniei electorale de către 16 furnizori de servicii media audiovizuale, CA a înregistrat utilizarea discursului care instigă la ură de către doi furnizori de servicii media – NTV Moldova și Primul în Moldova. Aceleași abateri au fost sesizate prin intermediul petițiilor de către Centrul pentru Jurnalism Independent.

Conform Deciziei nr. 24-158 din 30 iunie 2021²⁴, postul NTV Moldova a difuzat două subiecte care au reflectat lansarea proiectului „Săptămâna familiei”, organizat de Blocul Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BECS). CA a reținut următoarele declarații din cadrul știrii „Au lansat săptămâna familiei”, difuzată pe data de 14 iunie 2021: *INTRO: „BECS a lansat „Săptămâna familiei”. Reprezentanții acestei formațiuni susțin că sunt împotriva cuplurilor homosexuale și au dat asigurări că vor continua să promoveze proiecte în sprijinul familiei formate din bărbat și femeie”. În cadrul evenimentului, reprezentantul PSRM, Vladimir Bolocan, a declarat: „Astăzi, homosexualii lansează săptămâna comunității LGBT în Moldova, care se va încheia duminică viitoare cu un marș al gaylor. Ei au ales această perioadă nu întâmplător. Duminică viitoare creștinii ortodocși sărbătoresc Dumica Mare, una dintre cele mai mari sărbători religioase. Anume în această zi, când e mare sărbătoare religioasă, când oamenii din țara noastră merg la Biserică apoi sărbătoresc în familie, cei care promovează desfrâul vor organiza marșul homosexualilor. Suntem împotriva ca să le bage în cap copiilor, că există „sexul 3”, adică încă nu este clar ce sunt – fata sau băiat și vor decide doar după vârsta majoratului”?* În cadrul reportajului și-au expus opiniile câteva femei care au participat la eveniment: *„Ei au dreptul să aibă altă părere, dar nu trebuie de afișat așa de tare... Eu sunt contra la așa mod de viață, așa ceva nu trebuie să fie. Ca familie trebuie să fie copii, mama, tata, dar la dânsii este altceva... Eu înțeleg pentru ce fac ei marșul, vor să se manifeste, vor libertate, fiindcă se simt ca niște „izgoi”, de aceea eu explic copiilor mei, de ce fac, cine sunt”. Al doilea subiect, „Marș în sprijinul familiei tradiționale”, difuzat pe 21 iunie 2021 de NTV Moldova a avut următoarea introducere *„Sute de familii au participat la marșul familiei, care s-a desfășurat pe 19 iunie în capitală. Evenimentul a fost organizat la inițiativa BECS, cu scopul de a promova valorile familiei tradiționale și de a opri propaganda homosexualității”. În ambele cazuri, Consiliul a atras atenția că sunt relevante prevederile art. 13 alin. (6) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale, potrivit cărora: „În cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbateri, de informare în probleme de interes public, de natură politică, economică, socială sau culturală trebuie să fie respectate următoarele cerințe: b) evitarea oricăror forme de discriminare”.**

În conformitate cu aceeași decizie, Consiliul a înregistrat două subiecte de știri în cadrul principalelor buletine de știri a postului de televiziunea Primul în Moldova, prin intermediul cărora au reflectat lansarea proiectului „Săptămâna familiei”, organizat de BECS. CA a reținut următoarele declarații din cadrul știrii „O săptămână dedicată familiei”, difuzată pe data de 14 iunie 2021:

INTRO: „Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor a lansat, astăzi

Săptămâna Familiei, care are drept scop promovarea valorilor tradiționale. Reprezentanții Blocului susțin că a venit timpul ca societatea să se unească, pentru a opri propaganda homosexualismului. Reprezentanții Blocului au declarat că acțiunea va fi un antipod al săptămânii comunității LGBT în Moldova, care intenționează să organizeze, la finele săptămânii, un marș al oamenilor cu orientare sexuală netradițională”.

În cadrul evenimentului, candidatul Blocului PSRM-PCRM, Vladimir Bolocan, a declarat: *„În această duminică, ei, cei care promovează sodomia, planifică să vorbească despre legalizarea căsătoriei dintre doi bărbați și două femei. Suntem aici pentru a ne revendica dreptul nostru la promovarea familiei tradiționale... În ziua când comunitatea LGBT va organiza marșul homosexualilor – marșul rușinii, haideți să le arătăm că noi suntem majoritatea pe teritoriul Republicii Moldova”.*

BETA: *„Reprezentanții Blocului se declară împotriva formării familiilor de același sex, interzicerea înfierii copiilor de către familiile homosexualilor”.*

În cazul celui de-al doilea subiect de știre intitulat „Marșul Familiei, la Chișinău” difuzat pe data de 21 iunie 2021, Consiliul a reținut următoarele declarații:

BETA: *„Evenimentul a fost organizat pentru a promova Institutul familiei, format dintre un bărbat și o femeie. În ultima perioadă, aceste valori sunt șterse prin activitatea unor organizații finanțate din afara țării, datorită cărora imaginea bărbatului – vânător, și cel al femeii – protectoare a căminului familial”.*

Prezent la eveniment, Alexandr Odențov, consilier municipal PSRM, a declarat: *„Noi vedem cum sunt colectate semnături în susținerea zoofiliei. Ei înțeleg asta drept satisfacerea plăcerilor trupești. De ce se face asta? De a ne lipsi de acest pilon al moralității. Pentru ca omul să devină un animal social și politic cu care se poate manipula ușor”.* Totodată, jurnalistul a specificat că: *„Reprezentanții Blocului au promis că vor rămâne în continuare apărătorii familiei tradiționale și nu vor permite impunerea unor noi pseudovalori”.* În ambele cazuri, Consiliul a atras atenția că sunt relevante prevederile art. 13 alin. (6) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale. Cu toate acestea, conform Deciziei nr. 24-158 din 30 iunie 2021 adoptate în cadrul ședinței din 30 iulie 2021²⁶, Consiliului Audiovizualului **nu a aplicat sancțiuni** pentru încălcarea art. 13, alin. (6), lit. (b) din Codul serviciilor media audiovizuale menționate în textul deciziei în cauză.

În cadrul celei de a doua perioade de monitorizare (26 iunie - 11 iulie 2021), Consiliul nu a atestat utilizarea instigării la discriminare sau discurs care incită la ură în programele media audiovizuale.

În comparație cu perioada electorală pentru alegerile prezidențiale din 2020 și în perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 2021 se mențin în topul listei criteriile: sex/gen (67 de cazuri în 2021 și respectiv 68 de cazuri în 2020) și orientare sexuală/identitate de gen (39 de cazuri în 2021 și respectiv 29 de cazuri în 2020). Acest fapt este determinat de utilizarea constantă în discursul politic și electoral a stereotipurilor și prejudecăților de gen și a celor îndreptate împotriva persoanelor LGBTI, precum și de crearea unor probleme false

- a căror apariție este pusă pe seama unor grupuri sociale minoritare, transformate în „inamici”, precum comunitatea LGBTI.

În perioada electorală pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, astfel de mesaje au fost identificate atât la TV, în mass-media online, cât și în materialele electorale. Un exemplu în acest sens este materialul distribuit de BECS împreună cu un ziar de campanie, prin intermediul căruia persoanele LGBTI, persoanele care se asociază cu acestea etc. sunt prezentate drept un „inamic” pentru valorile tradiționale. Iar cititorul/electoratul este invitat să se unească și să opună rezistență.

Pe data de 27 aprilie 2021 liderul Partidului Socialiștilor din Moldova, Igor Dodon, a făcut următoarea declarație la emisiunea „Interviul săptămânii” la canalul televizat „Primul în Moldova”: „În următoarele câteva săptămâni, PSRM va ieși cu o inițiativă de modificare a Constituției Republicii Moldova pentru a interzice legalizarea căsătoriei între persoane de același sex în Moldova și pentru a introduce răspunderea penală pentru PR a acestor lucruri. Și acest lucru nu este nou - atât Rusia, cât și Ungaria l-au inclus în constituțiile lor”. Centrul GDM a făcut o declarație publică și a adresat scrisori de informare ambasadelor și partenerilor de dezvoltare a RM.

În perioada preelectorală a alegerilor anticipate a Parlamentului din 11 iulie 2021 au fost distribuite volante din partea Blocului Comuniștilor și Socialiștilor în care se scria despre „Deosebirea între Blocul comuniștilor și socialiștilor și a partidelor de dreapta”. La punctul 5 cu semnul plus, în descrierea Blocului era scris: „Pentru valorile tradiționale. Susținerea valorilor creștine și a instituției familiei tradiționale”. În drept cu semnul minus, despre partidele de dreapta era scris: „Pentru valorile „liberale”, propaganda minorităților sexuale în școli și în stradă, discreditarea și atacarea bisericii și credinței”.

În ședința Parlamentului din 30 iunie a avut loc un schimb de replici între deputatul PAS, Igor Grosu, și deputatul Blocului Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor, Grigore Novac, cu privire la Convenția de la Istanbul. Ca răspuns la replica lui Igor Grosu despre căsătorii (făcând aluzie la o căsătorie fictivă în care ar fi fost implicat Grigore Novac), acesta a declarat:

„În ceea ce privește căsătoriile, va veni vremea când veți fi forțați să adoptați Convenția și mă tem că veți începe să veniți în rochii de femeie la Parlament”.

Cazuri raportate de beneficiarii Centrului de Informații GENDERDOC-M

Cazul 1: Pe 4 ianuarie 2021 ziarul „Komsomolskaia Pravda v Moldove”, unul din cele mai homofobe și transfobe ziare din Moldova, a publicat un articol numit [„Să fie pedepsiți drept exemplu acești ticăloși! Cum Stalin a declarat război „albaștrilor”](#)”. În acest articol se povestește despre pedepsirea bărbaților homosexuali de către Stalin și despre legătura între homosexualitate și spionaj. La fel se descrie cum a fost introdusă pedeapsa penală pentru homosexualitate.

Articolul are o tonalitate homofobă, de aprobare a acțiunilor lui Stalin și de ponengrire a bărbaților homosexuali.

Cazul 2: Sergiu Bejenari este comunicatorul fracțiunii PAS din Consiliul Municipal Chișinău. Pe 31 martie în Consiliu a avut loc un protest împotriva unor construcții considerate ilegale, în care a participat și Sergiu. Protestul a trecut într-un conflict cu aplicarea violenței fizice. A doua zi pe rețelele de socializare au fost distribuite meme-uri în care Sergiu era acuzat de organizarea și regizarea bătăii din Consiliul Municipal Chișinău. Unii au scris că este trimis de serviciile secrete ale SUA, alții că este mâna Europei, iar unele colaje îl prezentau pe Sergiu ca fiind homosexual.

Cazul 3: În luna martie 2021, N.S. a fost insultat din cauza orientării lui sexuale pe rețeau socială Vkontakte de către o adolescentă. N.S. a aflat identitatea adolescenței și a depus o plângere la sectorul de poliție. Adolescenta a fost invitată la sector pentru a da explicații, imediat după aceasta l-a sunat pe N.S. și i-a cerut scuze.

Cazul 4: Pe 15 mai unul din angajații Centrului de Informații GENDERDOC-M, plimbându-se prin parcul Valea Morilor, a observat pe un stâlp lipită o foaie cu drapelul curcubeu într-un chenar negru, tăiat cu linie neagră. Această foaie a mai fost observată ceva timp în urmă de alte persoane, ele au rupt-o de pe stâlp, iar în scurt timp a fost lipită alta în loc.

Cazul 5: Pe 12 iunie, Vicepreședintele fracțiunii PSRM din Consiliul Municipal Chișinău, Dinari Cojocaru, a comentat sub postarea despre Conferința „Sănătatea mintală în comunitatea LGBT+ și importanța ei în activismul LGBT+” din cadrul Festivalului Moldova Pride: „De când în Moldova pi... se consideră sănătoși. Asta poate promova doar un bolnav menatl sau care în copilărie a fost pățimit”.

Cazul 6: În iunie 2021 în adresa Centrului de Informații GENDERDOC-M au venit mai multe plângeri de la diverse persoane, care și-au găsit pozele și numele pe un profil din Instagram cu denumirea „Fu ghei”. Persoanele au fost consultate să raporteze profilul. GENDERDOC-M, la fel, a raportat-o. În câteva zile acest profil a fost șters.

Cazul 7: Pe 15 octombrie pe porțile biroului Centrului de Informații GENDERDOC-M au fost lipite două stickere, pe unul scria „Ai un cuțit, taie cătecele”, iar pe celălalt era zvastica cu cifrele 1488.

VIOLENȚĂ ȘI INCIDENTE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ

În Republica Moldova nu există niciun remediu eficient pentru crimele și incidentele de ură împotriva persoanelor LGBT+. Majoritatea cazurilor sunt

percepute ca huliganism, tâlhărie sau cauzare de daune fără a lua în considerare motivul de ură bazată pe prejudecată.

Pe 17 decembrie 2021, Comisia Juridică, Numiri și Imunități a organizat o ședință de lucru pe marginea proiectului de lege nr. 301 (variantea comasată cu proiectul nr. 277 din 20.06.2016) pentru modificarea și completarea unor acte legislative privind reglementarea infracțiunilor motivate de prejudecată. Versiunea proiectului discutată este cea din anul 2019, în versiunea amendamentelor depuse de trei deputați din Frațiunea Partidului Acțiune și Solidaritate, disponibilă la documente adiționale (versiunea 2019 (amendamente) a proiectului în continuare).

Proiectul de lege nr. 301 a fost aprobat în prima lectură de Parlamentul Republicii Moldova pe data de 8 decembrie 2016. Proiectul de lege reprezintă un set de amendamente legislative ale Codului Penal și Codului Contravențional, care se referă, în primul rând, la definirea motivelor de prejudecată, revizuirea infracțiunilor de bază și a agravantelor care vizează faptele motivate de prejudecată. În perioada 2019-2020[1], în cadrul a două consultări publice, au fost formulate mai multe amendamente pe marginea proiectului de lege de organizațiile societății civile și alte instituții publice.

De asemenea, în contextul propunerilor Ministerului Justiției prezentate în cadrul acestei ședințe de lucru, CPPEDAE, Oficiul Avocatului Poporului (OAP) și organizațiile societății civile recomandă:

- Păstrarea criteriilor „vârsta”, „opinii politice”, „stare de sănătate” și „origine socială” în Art. 13414 Motive de prejudecată, Cod Penal, în versiunea 2019 (amendamente) a proiectului.
 - Completarea Codului Contravențional la categoria contravențiilor ce atentează la drepturile politice, de muncă și la alte drepturi constituționale ale persoanei fizice.
 - Să fie inclusă o normă separată la categoria contravențiilor ce atentează la drepturile politice, de muncă și la alte drepturi constituționale ale persoanei fizice, care va reglementa discursul care instigă la discriminare, având la bază motive de prejudecată.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a emis pe 14 decembrie o decizie în dosarul GENDERDOC-M și M.D. împotriva Moldovei, care se referă la violența fizică și verbală aplicată de un grup de 12-14 minori asupra unei persoane pe motiv de homosexualitate. Atacul a fost filmat și publicat pe internet.

Printre altele, Curtea a reiterat că tratamentul discriminatoriu poate fi echivalent cu un tratament degradant în sensul articolului 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (Nimeni nu poate fi supus torturii sau pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante) atunci când severitatea ar fi un afront la adresa demnității umane.

Astfel, Curtea a constatat că autoritățile moldovenești nu și-au îndeplinit obligația procedurală de a investiga atacul asupra reclamantului și de a expune orice temei de prejudiciu. Absența unei astfel de anchete semnificative subminează încrederea publicului în politica antidiscriminare a statului.

Cazuri raportate de beneficiarii Centrului de Informații GENDERDOC-M

Cazul 1: F. este o fată trans de 16 ani care suferea de hărțuire și bullying la școală din cauza identității ei de gen.

Mama ei a încercat să rezolve problema prin adresare către părinții altor elevi în timpul adunării de părinți la școală. A rugat părinții să vorbească cu copiii lor că nu este corect să-ți bați joc și să condamni atât de crud o persoană cu o orientare homosexuală. Unul din părinți i-a răspuns: *„Pentru nimic în lume! Fiul meu este bărbat! Și va zdrobi astfel de creaturi! Și eu îl învăț asta!”*.

După ce F. a scris unui coleg de clasă că acesta este frumos și ea ar vrea să prietenească cu el, colegul a spus părinților despre acest mesaj și tatăl colegului a sunat-o pe mama lui F. cu următoarea amenințare: *„Auzi! Calmează-ți nenorocitul acolo! Dacă fiul tău neîmplinit vine din nou sau se uită în direcția fiului meu, știi că îi voi rupe picioarele și nu vei ști cine a făcut-o. Trebuie să ții astfel de creatură într-o cușcă. Sau frecați-o din școala asta”*.

F. era umilită regulat de către colegii de clasă, iar în februarie 2020 a fost fugărită de către câțiva colegi, toți băieți, trântită la pământ, călcată cu picioarele. După ce-au bătut-o, s-au urinat peste ea. F. a ajuns acasă în stare de șoc și imediat cum a intrat în casă a leșinat. A doua zi F. nu putea spune mamei cine anume dintre colegi a agresat-o. Mama ei a mers la școală cu hainele murdare și a povestit despre cele întâmplate directoarei școlii. În scurt timp, reprezentanții liceului i-au spus că nimeni nu știe cine au fost acei colegi și ei nu pot face nimic. Profesorii spuneau că ea singură este vinovată pentru ceea ce i s-a întâmplat.

Mama fetei s-a adresat la Ministerul Educației, aceștia au trimis un psiholog la școală pentru a clarifica ce s-a întâmplat. Administrația școlii a spus că F. a inventat totul.

După trei încercări de suicid a F., mama ei a fost nevoită să ia copilul de la școală în mijlocul anului școlar și să caute alt liceu. Unul din licee a luat fata, înainte de a o accepta a sunat la liceul precedent să afle care a fost problema și la liceul precedent i-au spus că sunt bucuroși că au scăpat de ea, pentru că îi irita pe toți. Când F. a început să vină la lecții în haine mulate și cu cosmetică decorativă, au început din nou problemele cu colegii. Directoarea a chemat-o pe maică-sa și pe F. în cabinet și a început să strige la ele, întreba de ce F. vine într-un asemenea hal la școală, dacă vrea să fie violată și că dacă nu-și schimbă comportamentul, să-și ia documentele din acest liceu. Mama fetei a decis că pentru a asigura bunăstarea copilului, cel mai bine ar fi să o ia de acolo. Acum F. se află acasă cu doar nouă clase terminate.

Cazul 2: M. este un bărbat trans care locuiește în Transnistria într-un apartament cu părinții și fiica sa. Părinții abuzează de alcool și aplică violență atât asupra lui M., cât și asupra fiicei lui. M. nu poate pleca din casa părinților, deoarece nu-și poate găsi de lucru, din cauza felului în care arată care nu coincide cu documentele de identitate. M. a depus plângere la poliția din Transnistria, dar

aceștia nu au făcut nimic pentru a-i schimba situația. Pe 12 februarie 2021, M. s-a adresat după ajutor Centrului de Informații GENDERDOC-M. Reprezentanții organizației i-au făcut legătură cu un avocat dintr-un ONG care acordă ajutor victimelor violenței în familie.

Cazul 3: Pe 14 februarie 2021, în jurul orei 23:00, un tânăr pe nume Leonid a venit în ospetie la N.S., cu scopul de a întreține relații sexuale. Intrând în casă, acesta s-a prezentat drept ofițer de poliție și a spus că N.S. duce un stil de viață inadecvat, că nu este o normă să întrețină relații sexuale cu bărbații, că poliția îl urmărește timp de o lună și că va fi escortat la secția de poliție unde se vor ocupa de el. Leonid a mai spus că știe că N.S. nu are lenjerie intimă și că l-ar fi fotografiat. N.S. a înregistrat această discuție cu smartphonul său. N.S. a cerut să i se prezinte procesul verbal de reținere și adeverința de colaborator de poliție, însă acesta nu a prezentat nimic. Atunci N.S. a telefonat pe reprezentanta GENDERDOC-M, Angela Frolov, pentru a se consulta dacă trebuie sau nu să meargă la sector. Angela Frolov i-a spus că nu trebuie în niciun caz să iasă din casă în asemenea condiții și a cerut să vorbească cu Leonid. Leonid nu a dorit să se prezinte și nu a putut explica de ce este nevoie de această reținere la ora 23.00. Angela Frolov i-a spus că dacă acesta nu pleacă imediat, ea va suna la poliție. După această discuție, Leonid a plecat fără a mai insista pe ceva. A doua zi, N.S. a depus o plângere la poliție. La moment nu există niciun răspuns despre acțiunile întreprinse de poliție pe acest caz. Unica informație pe care o deținem, este că Leonid nu este reprezentant al forțelor de ordine.

Pe 15 februarie 2021, N.S. a depus o plângere către sectorul de poliție nr. 3, polițistului de sector Oleg Corciubaș. Nu a primit niciun răspuns în termenii prestabiliți de lege. Pe 8 aprilie N.S. a depus o plângere la MAI pe faptul că nu a primit răspuns de la polițistul de sector, dar nici de la MAI nu a primit un răspuns în termen.

Cazul 4: A., o tânără femeie lesbiană, a fost supusă unei tentative de viol din partea colegului său de muncă. Acesta a încercat să o violeze pentru a-i „corecta orientarea sexuală”. A. a depus o plângere la poliție și a fost consultată de avocata Centrului GENDERDOC-M.

Cazul 5: Dan Simion este un profesor de psihologie la Universitatea Tehnică din Moldova. Pe 23 februarie acesta a făcut un experiment social, și-a vopsit unghiile cu oă roșie și s-a pornit prin oraș pentru a observa reacțiile oamenilor. În transportul public, când a achitat taxa, taxatorul s-a uitat la unghiile vopsite, apoi la fața lui, iar la unghii, iar la față, ca în final, ridicând din sprincene, să-i întindă biletul. Câteva doamne l-au remarcat imediat și au început a-și da coate una alteia. Copiii, la fel, au observat oja de pe unghii și au început a râde pe sub măști. Două doamne, văzându-i unghiile vopsite, s-au tras una pe cealaltă de mânecă, migrând în altă parte a troleibuzului, șoșotind destul de zgomotos „iată-l fa p-ăla”.

Un copil în jur de 12-13 ani, căruia i-a făcut loc să se așeze pe un loc rămas liber, a refuzat, după ce i-a zărit mâna cu unghiile vopsite pe bara de suport. A stat în picioare până aproape de stația unde Dan Simion a coborât. Un domn trecut binișor de 60 de ani îl tot căuta insistent cu privirea printre pasageri. Ochii îi erau când pe unghiile vopsite, când pe pălăria lui Dan. Șoșoteli au fost peste tot, de la „uite p-ăla,, la dat dezaprobat din cap, mirare, înghionțeli, râsete pe sub mască, inclusiv din partea adulților până la formule de „ce-i cu tine”.

Cazul 6: V. este un minor homosexual, locuiește cu tatăl și doi frați. Pe 24 februarie A. s-a adresat organizației, povestind că el și frații lui sunt supuși unei violențe permanente din partea tatălui. Pe V. tata îl numește pederast, după ce a aflat că acesta este homosexual. În 2019 V. a avut o tentativă de suicid după care a trecut un tratament la spitalul de boli psihice. În vara anului 2020, tatăl l-a bătut cu capul de perete după care V. a fost diagnosticat cu comoție cerebrală. V. se teme să depună plângere pe tatăl lui pentru că îi este teamă că situația se va înrăutăți, iar faptul că acesta a stat la spitalul de boli psihice va fi folosit de către tatăl său împotriva lui. V. are bunei, dar tatăl îi interzice să comunice cu ei. V. a primit o consultație despre toate procedurile care le poate urma pentru a primi ajutor și a primit contactele CNPAC (Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii).

Cazul 7: Alex este un tânăr trans de 18 ani. El are probleme cu părinții din cauza identității sale de gen. Pe 28 martie tatăl lui Alex a aplicat asupra lui violență fizică. Alex a fost nevoit să plece de acasă. Când s-a întors, părinții i-au pus condiția că până în luna mai Alex trebuie să plece din casa lor. Alex a refuzat să depună plângere pe aplicarea violenței.

Cazul 8: I.L. este un bărbat homosexual și are o relație cu un tânăr de 17 ani. Pe 5 aprilie I.L. s-a adresat organizației, spunând că iubitul lui, E.V., a fost bătut de tatăl său și a fugit de acasă. I.L. a fost consultat despre toate căile legale pe care le poate folosi iubitul său pentru a se proteja. A doua zi I.L. a comunicat că E.V. este acum acasă, dar părinții nu-i dau voie să iasă din casă și nu are acces la telefon și calculator decât în orele lecțiilor online. Mama lui E.V. îl sună pe I.L. și îl amenință cu închisoarea, spunând că va depune plângere pentru că acesta întreține relații sexuale cu fiul ei și va sta în închisoare pentru viol. I.L. a fost consultat despre drepturile sale, inclusiv, vârsta consimțământului, și a fost sfătuit să o blocheze pe mama iubitului său pentru a nu fi hărțuit. Le-a fost propus ajutor juridic și psihologic, tinerii au spus că se vor adresa când vor fi pregătiți să o facă.

Cazul 9: Pe 24 iunie D.G., un bărbat homosexual, s-a adresat Centrului GENDERDOC-M pentru o consultare juridică. D.G. a comunicat că mătușa sa distribuie informații despre orientarea lui sexuală cu informații false, inclusiv printre membrii familiei extinse. În consecință, a și fost amenințat de către vărul său. D.G. fost ajutat să depună o plângere la poliție pe dreptul la protecția vieții private.

Cazul 10: G.V., un tânăr gay, a făcut cunoștință un individ, care s-a prezentat drept Cristian. Cristian l-a invitat pe G.V. într-un apartament, spunând că este apartamentul lui. Noaptea, Cristian i-a furat toate lucrurile personale (card bancar, bani, telefon, buletinul de identitate) și hainele lui G.V. și a dispărut. G.V. presupune că apartamentul a fost închiriat. A fost depusă o plângere la poliție.

Cazul 11: Marin Bunesu este un tânăr homosexual, care a suferit un atac de ură homofob în 2020. Pe 6 octombrie 2021, Marin a fost atacat din nou în stradă de două persoane pe motiv de homofobie. De data aceasta Marin a avut cu el un gaz lacrimogen și a reușit să le împrăștie în ochii agresorilor și a fugit de la fața locului.

Cazul 12: M.C. a invitat un cunoscut să locuiască în propriul apartament. Două săptămâni mai târziu, acesta a sustras mai multe bunuri care îi aparțineau lui M.C. și i-a spus că, dacă M.C. va suna la poliție, el le va spune rudelor lui M.C. că este gay. M.C. a depus o plângere la poliție pe furt și șantaj. A fost deschisă o anchetă penală.

Cazul 13: R. este un adolescent gay de 17 ani, care locuiește într-un sat din Moldova. Este tânărul care a avut relații cu Marin Pavlescu, soldatul care a fost discriminat în Armata Națională, și înregistrarea discuției lor a fost făcută publică în rândul militarilor și ofițerilor. Au existat și câteva date personale în acea discuție care au permis identificarea lui R. În urma scandalului din cauza lui Marin, părinții lui R. au fost chemați de reprezentanții Ministerului Apărării și interogați cu privire la relația dintre cei doi băieți. După ce orientarea sa sexuală a devenit cunoscută, R. a fost hărțuit și supus violenței fizice, verbale și psihologice de către membrii familiei. Mediul din familie era atât de insuportabil, încât R. a avut și mai multe tentative de sinucidere. Pentru a-l controla, părinții i-au luat toate actele de identitate și au refuzat să i le dea. R. a depus plângere la poliție pentru a-și putea recupera actele.

Cazul a devenit cunoscut și locuitorilor satului în care locuiește R. Acesta a fost amenințat în mod repetat, verbal și agresat fizic de consătenii săi. El a reclamat la poliție unele dintre amenințările pe care le-a primit prin mesaje text.

EGALITATE ȘI NEDISCRIMINARE

În pofida faptului că în Republica Moldova există legea pentru asigurarea egalității și un Consiliu pentru asigurarea egalității și prevenirea discriminării, acesta din urmă nu are pârghii pentru a pedepsi actele de discriminare. Proiectul de lege care ar schimba atribuțiile Consiliului se află de mulți ani în lucru, dar așa și nu a ajuns în Parlament.

Pe 6 iulie 2018, în Parlamentul Republicii Moldova a fost înregistrat proiectul de lege nr. 235 ce viza îmbunătățirea cadrului legislativ aplicabil pentru asigurarea egalității și nediscriminării prin amendarea Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului

pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității (CPEDAE), Codului Contravențional, ș.a. Acest proiect a fost elaborat de Ministerul Justiției în colaborare cu CPEDAE și societatea civilă în urma evaluării Legii 298/2012 și a Legii nr. 121/2012 realizate de Consiliul Europei în 2016, având drept scop lichidarea deficiențelor depistate în cadrul normativ în vigoare.

În perioada octombrie-decembrie 2021 au fost mai multe ședințe de lucru cu Consiliul egalității, în urma cărora proiectul de lege a fost deja revizuit. În luna decembrie a anului trecut, documentul a fost expediat Cancelariei de Stat spre avizare. Acesta a fost restituit Ministerului Justiției cu solicitarea de a fi prezentate informații suplimentare ce ar justifica mărirea numărului de personal în cadrul Consiliului de egalitate. Acum proiectul de lege este la etapa de definitivare, după recepționarea datelor de la Consiliul pentru egalitate, și urmează să fie înaintat Cancelariei de Stat spre avizare și promovare.

Cazuri raportate de beneficiarii Centrului de Informații GENDERDOC-M

Cazul 1: N.Ț. este un minor trans. Pe data de 28 ianuarie, la pauza dintre lecția a 4-a și a 5-a, s-a oferit să ajute colegul de a muta o masă, când profesoara a intrat în clasă, i-a interzis să-și ajute colegul, motivând cu faptul că este fată. N.Ț. i-a răspuns că nu este fată și că ceea ce este scris în catalog și în documente nu reprezintă cine este el ca identitate de gen. După ce o colegă a încercat să-l susțină, profesoara s-a apropiat și a întrebat-o ce scrie în catalog în drept cu numele lui, fată sau băiat, iar după, față de toată clasa, l-a întrebat în ce toaletă se duce în școală, de asemenea a spus că până când nu își va schimba documentele, ea nu se va referi la el cu numele pe care îl preferă, a adăugat că și chiar după ce își va schimba documentele oricum pentru ea va rămâne fată. N.Ț. s-a adresat Centrului GENDERDOC-M după suport juridic și a fost ajutat să depună o plângere la Consiliul pentru prevenirea discriminării și asigurarea egalității. Pe 2 iunie a avut loc o ședință închisă, la care a participat N.Ț., asistat de tatăl său și profesoara. În urma discuției la Consiliu, profesoara și-a cerut iertare și a spus că va fi mai atentă pe viitor și își va cere iertare față de toată clasa când revin la școală.

Cazul 2: În perioada Festivalului Moldova Pride, în timpul evenimentului Pride Park urma să fie organizată o lecție de Yoga cu reprezentanta Recreation Hub. Pe 3 iunie, reprezentanta a comunicat că nu va putea petrece acest eveniment, pentru că nu a fost gata numele lor să fie inclus în programul Festivalului și să se facă public prin diverse canale mass-media. A comunicat că, din această cauză, au unele probleme, însă, nu a specificat natura lor. A rugat să fie scoasă numele Recreation Hub din program.

Cazul 3: S.R. este o femeie trans care este abia la începutul procesului de tranziție și încă nu și-a schimbat documentele. Din acest motiv, S.R. deseori se confruntă cu situații de misgendering și discriminare.

Pe 14 septembrie, S.R. a găsit un anunț de angajare la IGteam, le-a scris pe chat cu întrebări despre muncă, salariu, condiții. Operatoarea fost foarte prietenoasă și binevoitoare, explicând toate informațiile, până în momentul în care S.R. a întrebat dacă firma lor este trans-incluzivă. Reprezentanta companiei nu a dat niciun răspuns, doar a cerut să li se trimită CV-ul și după aceea va primi un răspuns în câteva zile. Răspunsul a fost unul negativ, chiar dacă inițial compania a dat de înțeles că o vor lua măcar pentru o perioadă de probă.

Pe 6 octombrie, S.R. a avut un alt interviu de angajare, după ce a comunicat că este o femeie trans cu actele neschimbate, reprezentanta companiei a întrebat-o ce are în pantaloni, spunând că este doar o curiozitate a ei. S.R. a răspuns că astfel de întrebări nu sunt potrivite și că nu se simte confortabil să răspundă la ele. Ei au spus că o vor angaja, dar nu pot garanta comportamentul bun al colegilor ei.

Cazul 4: T. este un bărbat gay de 18 ani, care a fost hărțuit de mama sa și tatăl său vitreg din cauza orientării sale sexuale. Pe 20 septembrie, T. a fost invitat la secția de poliție pentru că mama lui a depus o plângere mincinoasă împotriva lui pentru a-l obliga să plece de acasă. T. a cerut ajutor de la Centrul GDM, spunând că s-a întâmplat ceva oribil și s-a speriat. T. a comunicat că mama lui i-a luat toate actele și a refuzat să i le returneze. L-a alungat de acasă și acum a depus o altă plângere în care descrie acțiunile pe care T. nu le-a comis. După ce a fost consultat, T. a mers la secția de poliție și a povestit toată situația, a spus că plângerea este una falsă și a mai spus că dorește să depună plângere că mama lui l-a lipsit de acte și refuză să le restituie. A fost întocmit un proces-verbal, iar mama sa și-a retras propria plângere.

Cazul 5: G. este un adolescent de 17 ani, care locuiește cu părinții săi adoptivi. Mama lui i-a citit mesajele de pe rețelele de socializare fără permisiunea lui și a citit conversația lui G. cu iubitul său. Mama lui G. a început să pună întrebări și să-l umilească, după ce l-a dat afară din casă. G. s-a mutat cu traiul la iubitul său, care l-a adăpostit câteva zile, după care G. a sunat-o pe mama sa să discute. Mama lui i-a spus că este în stare de șoc și trebuie să meargă la psiholog. L. (iubitul lui G) a sunat la Centrul GDM pentru ajutor. Psihologul organizației a început să o consulte pe mama lui G.

Cazul 6: Marin Pavlescu este un tânăr de 18 ani care și-a făcut serviciul militar timp de șase luni în Armata Națională. Pe 8 noiembrie, aflat în concediu, Marin a contactat Centrul de Informații GENDERDOC-M pentru ajutor. Marin a povestit că a fost hărțuit în ultimele șase luni, batjocorit și, drept urmare, a avut gânduri suicidare, după ce șefii batalionului în care își exercită serviciul militar au aflat că Marin este homosexual.

În Armata Națională a Moldovei, militarii nu au dreptul să dețină un telefon mobil sau vreun dispozitiv de înregistrare audio-video. Pentru a comunica cu lumea exterioară, soldații trebuie să împrumute telefoanele mobile ale comandanților lor. Exact asta i s-a întâmplat lui Marin. L-a sunat pe iubitul său, folosind telefonul mobil al superiorului, fără să știe că toate apelurile sunt

înregistrate. Ulterior, a aflat de la psihologul militar că înregistrarea sa audio privată circula prin baza militară.

După ce, pe 10 noiembrie, s-a adresat Centrului de Informații GENDERDOC-M, Marin a ieșit cu o declarație video, în care a anunțat că nu se va întoarce în Armată, chiar cu riscul de a fi cercetat penal. În fața legii moldovenești, Marin riscă acum o pedeapsă de până la 80.000 de lei sau o pedeapsă de până la cinci ani de închisoare pentru dezertare, dacă nu există dovezi că ceea ce i s-a întâmplat a fost un abuz de putere și discriminare. Pe 25 noiembrie, Ministerul Apărării a venit cu o reacție la cazul lui Marin Pavlescu. Potrivit instituției, în urma unei anchete, nu s-a constatat că tânărul ar fi fost supus unor violențe fizice, verbale și psihologice.

Totodată, ministrul Apărării îl invinuiește pe Marin că a avut o relație intimă cu un minor de 17 ani, deși legea moldovenească prevede că vârsta de consimțământ este de 16 ani.

Cazul 7: Pe 10.11.2021, Marin Pavlescu a acceptat oferta de stagiu în magazinul „Ocean Fish”, situat pe strada Ismail nr. 31, Chișinău. Practica presupunea efectuarea unei singure sarcini - ridicarea lăzilor cu sticle și produse din depozit și umplerea rafturilor cu produsele lipsă.

Pentru perioada de practică, Marin nu a semnat niciun contract. Astfel, în zilele de 24 și 25 noiembrie 2021, Marin a lucrat în magazin între orele 09.00 și 18.00 conform unui acord verbal - două zile de practică după care va fi angajat oficial.

Pe 25 noiembrie, la ora 17.45, Marin a fost sunat de administratoarea magazinului, care s-a prezentat drept Elena. Femeia i-a spus că nu este homofobă, dar el nu poate fi angajat, deoarece, atât timp cât ea administrează magazinul, nu vrea să-și asume asemenea responsabilități. La întrebarea lui Marin „înțeleg că nu pot fi angajat?”, administratoarea a răspuns „Nu la noi, sigur! Îmi pare foarte rău!”. Marin nu a primit nicio compensație bănească pentru cele două zile lucrate.

Un reporter a vorbit cu Oleksandr Mytsa, directorul executiv al lanțului de magazine „Ocean Fish”. El a spus că nu există nicio discriminare în compania lor și lui Marin i s-a refuzat un loc de muncă, pentru că nu avea abilitățile necesare pentru a lucra.

LIBERTATEA ÎNTRUNIRILOR

În anul 2021 marșul Pride al comunității LGBTQ+ a fost anulat din cauza situației pandemice. A fost luată decizia ca marșul să fie organizat în [variantă animată](#) și fiecare doritor și-a trimis fotografia pentru participarea în acest marș.

SITUAȚIA PERSOANELOR TRANS

Situația persoanelor trans în Republica Moldova rămâne a fi complicată.

Potrivit ultimei versiuni a Clasificării internaționale a bolilor și a problemelor de sănătate înrudite (ICD-11), publicat de OMS, „tulburările de

identitate de gen” au fost reclasificate drept „incongruență de gen”. Neconformitatea de gen este acum inclusă în capitolul despre sănătatea sexuală, în loc de „tulburare mintală”, cum era în clasificarea precedentă.

Totuși, Republica Moldova încă nu a făcut niciun pas pentru a schimba sistemul în conformitate cu această decizie. Persoanele trans încă mai sunt obligate să ofere certificat cu diagnoza „transexualitate”, pentru a putea cere schimbarea genului și numelui în actele de identitate. Până în prezent, schimbarea actelor este posibilă doar prin decizia instanțelor de judecată, proces care durează în jur de 6-12 luni.

Comisia de constatarea a tulburării identității de gen, din cadrul IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie, care oferă acest diagnostic nu are o pagină web și nu poți găsi nicăieri online contactele sau măcar denumirea corectă a acestei comisii. Prin urmare, unica soluție este ca persoanele trans să se adreseze pentru informații la GENDERDOC-M.

Investigarea psihiatrică a persoanelor trans ar putea fi abrogată, în mod logic, când statele membre OMS vor trece la folosirea obligatorie a ICD-11. Până atunci, medicii sunt obligați să respecte procedura.

În Republica Moldova poți face operație de schimbare a vocii, orhiectomie, mastectomie. Totuși, polița medicală acoperă doar orhiectomia (operație chirurgicală prin care se îndepărtează unul sau ambele testicule). Este o operație care se consideră necesară în cazul în care pacientul trece printr-o terapie hormonală, pentru a reduce din efortul sistemului hormonal.

Pe de altă parte, s-a înrăutățit situația cu tranziția legală, schimbarea actelor de identitate cu nume și sex nou.

Din 2010, prin intermediul avocatei care reprezintă drepturile și interesele persoanelor transgen din Republica Moldova, se depun cereri în instanțele de judecată pentru a obține o procedură clară și previzibilă de schimbare a actelor de stare civilă și a actelor de identitate, ca urmare a schimbării sexului și a identității de gen. Ca urmare a acestor litigii, inițiate în judecată și expunerea problemei în public, Curtea Supremă de Justiție a emis Recomandarea nr. 16 privind procedura de examinare a cererilor ce țin de rectificarea actelor stării civile ca urmare a schimbării sexului iar Ministerul Sănătății din Republica Moldova a emis Ordinul nr. 1268 la 17.12.2012 cu privire la instituirea Comisiei de constatare a tulburării de gen. La ziua de azi, ca rezultat al primelor dosare inițiate în judecată și a multiplelor eforturi de advocacy realizate de Centrul GENDERDOC-M ca asociație obștească, doar aceste două acte reglementează procedura de schimbare a actelor de stare civilă pentru persoanele transgen, alte mecanisme legale în Republica Moldova nu există.

După 4 ani de litigii, multiple contestări, rejudecări, apeluri și recursuri, Serviciul Stare Civilă s-a resemnat cu explicațiile oferite de Curtea Supremă de Justiție, cu procedura instituită prin ordinul Ministerul Sănătății și a adoptat poziția de a lăsa la discreția instanțelor judecătorești naționale soluționarea cererilor de schimbare a actelor de stare civilă pentru persoanele transgen. Mai concret se proceda astfel: persoana transgen depunea toate actele cu cererea la oficiul stării civile din raza teritorială a Spitalului Clinic de Psihiatrie or. Codru în cadrul căreia

activa Comisia, oficiul stării civile emitea decizie-refuz, persoana cu avocata contesta actul în procedura contenciosului administrativ, instanța emitea hotărârea de admitere integrală a cererii de chemare în judecată către Oficiul stării civile și hotărârea intra în vigoare în 30 de zile de la emitere în lipsa unei cereri de apel de la Oficiul stării civile. Astfel, persoanele transgen parcurgeau calea schimbării actelor prin procedură administrativă și judiciară care dura aproximativ 4-6 luni, de la depunerea cererii la oficiul stării civile până la ridicarea hotărârii cu ștampila „definitivă și executorie”.

Situația creată nu era ideală, dar, cel puțin, s-a identificat o procedură clară și previzibilă pentru persoane transgen pe care să o parcurgă pentru colectarea înscrisurilor (inclusiv concluzia Comisiei medicale privind identitatea de gen și transexualism) și obținerea unui act (hotărârea judecătorească irevocabilă) în temeiul căruia să-și schimbe actele.

Situația s-a schimbat atunci, când a fost înființată Agenția Servicii Publice și anume: nu se emit decizii-refuz la cererile persoanelor transgen privind schimbarea actelor de stare civilă, se eliberează scrisori; hotărârea instanței de judecată privind admiterea cererii de chemare în judecată se contestă de Agenția Servicii Publice cu apel și apoi, după caz, cu recurs; se afirmă că ordinul Ministerului Sănătății nr. 1268 din 17.12.12 este ilegal iar Certificatul medical eliberat de Comisia privind constatarea tulburării identității de gen nu este „actul oficial privind schimbarea sexului” după cum e indicat în Art. 66 Legea nr. 100 privind actele de stare civilă; instigă instanțele de judecată, cu succes câteodată, să respingă cererea de chemare în judecată pe motiv că persoanele transgen nu au făcut dovada faptului că și-au schimbat chirurgical sexul biologic și că nu au prezentat „actul oficial privind schimbarea sexului” termenul indicat în Art. 66 Legea nr. 100 privind actele de stare civilă.

Deși în fiecare caz, din 2017, prin încheieri de respingere a recursului depus de Agenția Servicii Publice sau prin decizia de admitere a cererii de recurs depusă de avocata persoanei transgen, Curtea Supremă de Justiție obligă Agenția Servicii Publice să emită decizia de aprobare a modificărilor la rubrica „sex” și „prenume” a persoanei în certificatul de naștere, acțiunile Agenției Servicii Publice duc la târăgănarea nejustificată a soluționării cererii persoanei transgen (de la depunerea cererii până la actul judecătoresc final al CSJ trec 2,5 sau 3 ani) și cauzează sentimente de frustrare, anxietate și umilință pentru că de fiecare dată Agenția Servicii Publice insistă că fără intervenția chirurgicală la organele genitale persoana nu are dreptul să ceară modificarea certificatului de naștere și astfel să obțină și actul de identitate care să reflecte schimbarea și realitatea în care trăiește solicitantul.

Ca rezultat, am revenit la situația anilor 2010-2012, când, în baza acelorași motive abuzive și arbitrare, Serviciul Stare Civilă refuza satisfacerea cererilor de schimbare a certificatului de naștere și se opunea solicitării înaintate de persoana transgen, prin contestarea actelor judecătorești, implicarea factorului politic, revizuirea hotărârilor. În continuare, persoanele transgen refuzate se confruntă cu multiple probleme: refuz de a li se deschide cont bancar, nu pot vota, nu pot călători, probleme la serviciu, dacă sunt angajați sau la angajare în câmpul muncii

și altele, pentru că în acte este bărbat, iar de facto este femeie și arată ca o femeie, și invers.

Până în prezent nu există nicio acțiune întreprinsă de Guvernul Republicii Moldova întru introducerea unei proceduri pe care persoana transgen să o urmeze pentru a obține acest „act oficial privind schimbarea sexului” asupra căruia insistă atât de mult Agenția Servicii Publice. În lipsa unei alte proceduri, ambii reclamați pun pe umerii persoanelor transgen sarcina imposibilă de a prezenta un act pe care nimeni nu-l eliberează.

În anii 2011-2012, într-un șir de corespondență dintre avocata Doina Ioana Străisteanu cu Serviciul Stare Civilă, Ministerul Sănătății și Ministerul Justiției, exponenții Guvernului Republicii Moldova susțineau că există un proiect de lege care vine să propună această procedură pentru a clarifica și soluționa definitiv problema schimbării actelor pentru persoanele transgen. În realitate, Guvernul nu a întreprins nimic decât să creeze o instituție publică nouă care discriminează și instigă la discriminare pe criteriul identității de gen împotriva persoanelor transgen. Situația nu mai poate fi tolerată, căci nicio mediere sau împăcare pașnică nu este posibilă.

Reieșind din situația dată, Centrul de Informații GENDERDOC-M a depus o plângere către Consiliul pentru asigurarea egalității și eliminarea discriminării în care solicită constatarea discriminării persoanelor transgen de către reprezentanții statului. Decizia Consiliului va fi pronunțată la începutul anului 2022.